

juni
2017

DE ROSDOEK

162

**Huizen en families
aan de Markt**
Pierre Panken
en Harrie Grielen

**Een "freule" op
de Hees**
Annie Biezen

**Van krantenknipsel
naar een oude
Eerselse familie**
Harrie Grielen

**Het carillon op de
Markt**
Harrie Grielen

**Straatnamen
in Eersel**
Visserstraat
Piet Frints

*De Rosdoek is een uitgave van Heemkundige
Studiekring "De Acht Zaligheden"*

ISSN 1384-086X

Huizen en families aan de markt V*Pierre Panken en Harrie Grielen* .....3**Een "freule" op de Hees deel 2***Annie Biezen* .....9**Van krantenknipsel naar een oude Eerselse familie***Harrie Grielen* .....18**Het carillon op de Markt deel 1***Harrie Grielen* .....24**Straatnamen in Eersel Visserstraat***Piet Frints* 28

Voorpagina: Zilveren schild van Simon van Hove, in 1755 koning van Catharina en Barbara-gilde Eersel.

COLOFON

DE ROSDOEK is een uitgave van Heemkundige Studiekring "De Acht Zaligheden".
Verschijnt 4 x per jaar. Volgende nummer in september 2017.

Redactie:

K. Cornelissen, Eersel, 0497 - 512208

P. Frints, Eersel, 0497 - 512197

H. Grielen, Eersel, 0497 - 512897

E-mailadres redactie: h.grielen@gmail.com

Lay-out, Jos Castelijns, Eersel, 0497-517569-jcgrafisch@chello.nl

Secretariaat:

E. Lavrijsen, Bogerd 70, 5521 ML Eersel, 0497 – 843909

E-mail: info@hskdeachtzaligheden.nl

Website: www.hskdeachtzaligheden.nl

Heemkamer:

Gevestigd in Kempenmuseum De Acht Zaligheden, Kapelweg 2, 5521 JJ Eersel

Contributie:

€ 25,00 per jaar (€ 14,00 per jaar voor medelid op hetzelfde adres)

Giften:

De Studiekring is aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).
Bankrekening: NL83ABNA0624742407 t.n.v. De Acht Zaligheden te Eersel

Mededelingen van het bestuur en/of agenda ALV ontvangt u per e-mail of zijn in te zien op onze website.

HUIZEN EN FAMILIES AAN DE MARKT

V Markt 15 Het Pankenhuis

Staande bij de kapel, het beeld van de Markt in zich opnemend, gaat iemands oog ongetwijfeld naar de rechterzijde, naar het fraaie huis Markt 15. De gaafheid van het pand in zijn statige, 19de-eeuwse uitstraling is zonder meer aantrekkelijk, maar achter deze gevel gaat - niet zichtbaar - ook een interessante historie schuil die meer dan tweehonderd jaar terug gaat.

Wie de eerdere bijdragen in De Rosdoek gelezen heeft, weet dat de eerste kadastrale beschrijving van 1832 altijd de basis is van ons onderzoek. Dat is ook bij Markt 15 zo, maar in dit geval is die beschrijving wat uitgebreider dan anders. De nummers F124 t/m F127 staan namelijk in 1832 allemaal op naam van de Roomsche Gemeente van Eersel.

Nummer F124 is de Pastorij, huis en erf van 6.20 are, F125 en 126 zijn tuin van resp. 24.90 en 9.70 are en F127 ter grootte van 9 centiare is vermeld als koepel. Deze afzonderlijke benoeming wijst op een daar aanwezig bouwsel in de vorm van een tuin- of theehuisje. Mogelijk was dit al gelegen op een verhoging in het terrein, tussen (de nog steeds bestaande) rode beukenbomen. Het zand van die berg kan afkomstig zijn van de in diezelfde siertuin uitgegraven vijver. Eronder is – toen of later – wellicht ooit een ijskelder geweest, een “luxe” die zou passen bij voornamere bewoning.

In eerder artikel is beschreven, dat in de rijke tuinen van de 18de eeuw voorzieningen ontstonden, die men weelderig liet begroeien. Men kon er zitten en genieten van buiten zijn.¹ De verrassing zit erin, dat iets dergelijks ook in Eersel al zo vroeg aanwezig is geweest. Overigens had het huis in later tijd ook twee grote kelders.

Vrij kort na het eerste kadastrale vastleggen vindt in 1836 verkoop van het geheel plaats. Er is daarbij sprake van “amotie” (sloop) van de koepel. Inmiddels zijn de nrs F126 en 127 verenigd in een nieuw nummer 576 (tuin), groot 9.79 are.

Jacobus Kerkhofs is de koper. Hij is geboren in 1770 te St Huberts Lil (B) en in Eersel overleden in 1852. Met hem gaan we een stukje interessante dorps historie in, waarvan ook in verdere afleveringen van Huizen en Families nog delen ter sprake zullen komen.

Kerkhofs is “... koopman (teut) en winkelier, algemeen hier en in den omtrek bekend en genoemd als Coob pak”. Zo beschrijft kapelaan Van Eijl hem in zijn notities over Eersel, die hij omstreeks 1900 voor zichzelf schreef.² (In het vervolg van deze en komende bijdragen zal nog regel-

matig worden geput uit deze rijke bron van informatie zonder dat er telkens exact naar verwezen wordt). Jacob(us) trouwt in 1801 in Eersel met Johanna Vissers*1781. Hoewel zij in 1819, op 38-jarige leeftijd jong overlijdt "... aan een heerschende ziekte (roodeloop)"³ zijn er uit hun huwelijk acht kinderen. Enkele ervan komen hierna nog aan de orde.

Interessant echter zijn ook de ouders van Johanna: Hubertus Vissers en Johanna Gertruda van Hove (1754-1791). Johanna's moeder is een dochter van Simon van Hove, haarteut en in 1755 koning van het Catharina en Barbaragilde. Het prachtige schild laat dit – meer dan 250 jaar later – nog zien: haarteut en koning. Het teutengebied hield niet op bij de toenmalige grens en connecties over en weer tussen teutenfamilies leidden niet zelden tot onderlinge huwelijken.

Simon van Hove was de overleden grootvader moederszijde van Johanna Vissers. (afb. met dank aan gilde)

Het huwelijk van Jacob Kerkhofs heeft het niet alleen te verduren door het verlies van zijn vrouw Johanna Vissers. Tenminste vier of mogelijk vijf van zijn kinderen – en met name jongens - overlijden op zeer jeugdige leeftijd. Bij de "overlevers" zijn drie dochters: Johanna Gertrudis (1805-1878), Johanna Margaretha (1808-1888) en Henrietta Josephina (1811-1890). De twee laatsten zijn ongehuwd gebleven, de oudste niet. Zij komt hierna ter sprake.

In 1874 worden F124, 125 en 576 verkocht aan de twee vrijgezelle zussen Kerkhofs: de al genoemde Johanna en Henrietta. Kapelaan Van Eijl schrijft over hen: "De Dames Kerkhofs, bekend als "de Dames", hebben in de kerk gesticht eene fundatie voor de familie Kerkhofs en gegeven geschilderde ramen."

1 Harrie Grielen, De kiosk: krachtig teken van muzikaal leven. In: De Rosdoek 159 (sep.2016), p.21 e.v.

2 Gebruikt zijn kopieën ervan, afkomstig van Gaston Remery, Geschiedenis van het klooster – Rector Eijl 1901-1980, Deel I in rode multomap aanwezig in archief hsk De Acht Zaligheden.

3 Rodeloop kwam in de 18de en 19de eeuw veelvuldig voor, m.n. ook op het Brabantse platteland.

Het is een zware vorm van dysenterie - diarree met bloed – en dikwijls fataal voor jonge kinderen en bij ouderen [Wikipedia].

Jesus, Maria, Joseph, Franciscus.
 BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER,
 HUWVROUW
HENRICA JOSEPHA KERKHOF,
 Lid van de Dierde Orde van den H. Vader Franciscus,
 geboren te Borsel, in Maart 1811 en overleden aldaar,
 overleden, geslacht door de H. Overvaderen der
 overvaderen, 30 Maart 1890, ten ongeveer den
 Oude 8. VII.

Zij had al om een zeer grooten naam, omdat zij den
 Heer goudlike vriende en slaven. Joh. XII, 8;
 beelde op dat vader van Gode, hals en de wemphals
 sijner heilighen. Ps. XXV, 8; en jagde er zich om alle
 bruyden op die, om grom. De zinnen van voor die hals
 van (Jesu) had zoete was. 1. Par. XXXIX, 4; zij speelde
 hare met den soetheit van den Heer te den
 arm nagevuld. Ps. CXI, 9. En dan die de die zij
 van gouden mede, comen zij verpoot. De boegzinnige
 spijde zij, de zinnen roem zij van honden. Joh. I,
 11, 20. (Zou) moet zij den in der zinnen, om, de
 geestige van haren was haar geest. Voe hare werke ver-
 rigte zij hooft den godsvaenderen hals van hem, wien
 oge inner aan. H. Christ. Hen. 23 in Oer
 De zinnel den groot geest van allen. . . beelde
 rigte slaven en het woer. dat zij geest. dat zij
 har aanrijdel niet meer als mede. Ant. X, 31, 28 en,
 wat was inner waard te, de inder den zinnen hals van
 van haren. H. kindel van Ps. 5. Die verpooten
 over haren geest te, wij allen het hals van haren ja-
 gan. Ps. CXCI, grote diegen mede wij hals, ook
 nog grotere zij van hals, H. Pans. r. Ass. : in die
 haren en die geest. H. hals. VII, 40
 zij van te hals, o hals, ten dat zij haren hals.
 H. Aug.

Mij in Jesus herenhalighd! A. v. van 100 dagen.

Jesus, Maria, Joseph, Franciscus.
 Bid voor de Ziel van Zaliger
 MEUWVROUW
JOANNA MARGARETHA KERKHOF,
 Lid van de Dierde Orde van den H. Vader Franciscus,
 geboren te Eersel, 17 Februarij 1808, overleden al-
 daar 28 November 1888.

Zij was nu ver op hare dagen gekomen. en ging
 van den tempel niet, minde Gode dag en nacht
 zag vasten en hals. Luc. 11, 26, 27
 Zij gaf salmozen van haar goet, zij wende haar
 sangecht hals van den arme, daarom o Gode,
 zijde zij we aanschij, van haar niet afweden en
 hare ziel in geest te namen. Joh. IV.
 Heere, zij beemde de schoonheid van te hals
 en de woonplaats, waar zich we glorie vertoont.
 Ps. XXXI.

Kunt zacht, op den akker der dooden; zij zijt
 door we geboden, veelvuldig salmozen en geest-
 werken minde geweest op dese wereld; nu sal
 Gode, we God, in wien zij altijd geloofd, op wien
 zij altijd geloofd en dien zij altijd beemd hebt
 en op den avond van den dag in goddeligen arbeid
 en geest droegzinnig het hals niet onthouden
 waarop zij met veel aanpak kunt maken.

Bessent. Or. Franciscus.
 Met kracht en hals, in die hals en al zich
 in den jongsten dag verpooten. Ps. XXXI.
 De devotie tot Maria is een onderpand ter zalig-
 heid, welk, Gode gaf hen, die hij voorbestemt
 voor de glorie des Heer. H. Jos. Dams
 Bij mijne vermind. bid voor mij. Off. dat.
 Jesus, Maria, Joseph, bid mijne ziel na mijnen
 dood met u in vrede rusten. (100 dagen daakt.)
 H. P. F.
 Wed. A. Oude. - Eersel.

Bidrentjes van "de dames" uit resp. 1888 en 1890.
 (afb. kopie uit aantekeningen van rector Van Eijl)

Het verhaal is, dat zij met hondenkar over het kerkepad, dat tegen over hun huis begon, naar de kerk gingen. Van de oudst bekende foto van het Pankenhuis is gezegd, dat beide dames Kerkhofs erop staan.

Na hun beider overlijden – de laatste in 1890 – komt in datzelfde jaar een scheiding. Het kadaster stelt dan het hele onroerend goed te name van Johanna Maria MLA Gast, *Weert 1841. Hiermee blijft het huis in familiebezit: Johanna Maria – Jeannette- is ongetrouwd, religieuze te Ma-

eseyk (B) en een nicht van "De Dames". Mère Leonarde, zoals haar kloosternaam luidt, is het oudste kind van Johanna Gertrudis Kerkhofs. Deze laatste is in 1840 getrouwd met Theodorus Caspar Gast, brouwer in Weert. Uit dit huwelijk zijn vijf kinderen bekend, van wie ook de jongste – Maria Louisa CA Gast *1848 – later nog eigenares van het pand zal worden. Voor het zo ver is, worden de percelen F124 en F125 verenigd in een nieuw kadastraal nummer 847: huis en tuin zijn dan tezamen 31.10 are groot.

Rector Van Eijl schrijft in zijn aantekeningen dat het pand aan de Markt ". . . in 1895 van eene verdieping voorzien [is], thans dokterswooning." Een nieuw gegeven! Kennelijk was het tot dan een eenvoudig huis met lage daklijn, zoals toen de meeste waren. De lijnen van typisch 19de-eeuwse architectuur die ons nu nog aanspreken, waren toen echter al op hun retour.

De eerste bewoner van het verhoogde pand wordt Christiaan Petrus van Dillen, in 1861 in Gouda geboren. Hij is huisarts, komt uit Den Bosch en vestigt zich hier met echtgenote Anna CMH Gielman en hun twee kinderen. Niet duidelijk is, of Eersel het voordien even zonder huizen heeft moeten stellen. In 1881 was dokter Wilhelmus Amandus Cools overleden, die eerder zijn vader Petrus Josephus (1785-1862) was opgevolgd. Mogelijk heeft Eersel het enige tijd zonder moeten doen, misschien met steun van andere dorpen. Van Dillen vertrekt al na een jaar naar Heerlen. Zijn opvolger houdt het hier wat langer uit.

Het Pankenhuis, vermoedelijk omstreeks 1900. De personen op de voorgrond zijn niet bekend. Verondersteld is wel dat er (een van) de dames Kerkhofs bij zou zijn, maar dat kan niet kloppen. Misschien iemand van de familie Gast of Coulier? (foto coll.Rd)

Cornelis Johannes Bakhuizen van den Brink komt samen in 1896 met zijn vrouw Sara Osinga uit Edam. Na bijna een kwart eeuw vertrekt hij in 1919 naar Den Haag. Een tiental jaren daarvoor, in 1909, heeft hij – niet ver van de Markt- grond verworven om er te bouwen. Die heeft hij gekocht van Carolina M. Cools-Schellens, winkelierster en echtgenote van Piet Cools van De Tramhalte. Zie over hen Rosdoek 157. Het huis dat Bakhuizen oprichtte, staat er nog steeds en is hier bekend als De Drietip. In 1918 heeft zich intussen Hen(d)ricus Antonius Vissers uit Haarlem als huisarts gevestigd. Hij heeft een groot gezin en bewoonde het eveneens nog steeds bestaande "Sonnevanck" in de Nieuwstraat. Vissers bereed, heel modern, een motorfiets om patiënten te bezoeken. Hij kwam door een ongeval om het leven in september 1944.

Terug naar Markt 15. In 1909 wordt Maria Louisa CA Gast de nieuwe te naam gestelde. Zij is de weduwe van Hypolite Coulier *1822 in Soloigne (B) en heeft met F847 niet alleen huis en tuin groot 31.10 are in bezit, maar ook nummer 576, een tuin van nog eens 9.79 are.

Coulier moet een avontuurlijk man zijn geweest, weduwnaar toen hij in 1878 trouwde met Maria Louisa Gast. De oudste kinderen waren al in 1874 en '75 geboren in Woodhaven (USA). Dan komt een zoon in Antwerpen (1880), twee zonen in Roosendaal 1885/86 en tenslotte nog drie kinderen in het Limburgse Baexem in de jaren 1887-1890. Hun dochter

Lucia Maria Henrietta Coulier trouwt in 1913 nog in Eersel.

Haar moeder, Maria Louisa CA Coulier-Gast, verkoopt in 1917 haar bezit aan Franciscus JJ Aarts, sigarenfabrikant. Dezelfde die we al zijn tegengekomen bij Markt 7-9 en 13. Hij zal, met zijn familie, nog besproken worden bij zijn ouderlijk huis, dat verderop op de Markt lag.

Het vertrek uit Eersel van leden van de familie Coulier is al even divers als hun herkomst: ze gingen naar Antwerpen, Luik, Budel en Heijthuisen.

Het is niet gewaagd om te stellen dat de families Kerkhofs, Gast, Coulier en Aarts naar de maatstaven van die tijd niet onbemiddeld zullen zijn geweest: de staat van het huis met bijgebouwen en vooral de grote tuin wijzen daarop. Deze omvatte een moestuin met veel groenten en fruit, die overging in een fraaie siertuin met vijver, goudvissen prieeltjes, ro-dodendron-bos en berg. Veelsoortige bomen, struiken en planten maakten er deel van uit. In de bijgebouwen zijn nog lange tijd de naambordjes van paarden te zien geweest.

Zowel aan de oost- als aan de westzijde van de Markt was er ruimte genoeg voor flinke tuinen. Zoveel dat – speciaal in het achterste gedeelte – de grenzen ervan niet altijd even duidelijk waren. Het deed er immers niet veel toe. Dat leidde soms tot komische situaties. Buurman L. Stravens van Markt 17 had, net als nummer 15, een vijver in zijn tuin. Ligging van beide was in het laagst gelegen deel, richting Laaghuis waar het – wat de naam al aangeeft – inderdaad dieper is. In de natte periode steeg

Burgemeester Panken en zijn echtgenote in de tuin van hun huis Markt 15 (foto coll.fam. Panken)

de grondwaterstand snel en moest men vaak door het water waden om achterin de tuin te kunnen komen. Niet voor iedereen leuk, maar wel voor de goudvissen. Die zwommen dus vrolijk door de heg heen van de ene tuin naar de andere. Bij het droogvallen van het gebied was het telkens de vraag in welke vijver de goudvissen dan achter zouden zijn gebleven. De ene buurman keek dan glimlachend naar de andere, na constatering dat bij hem nu alle vissen in de vijver zwommen. De ander keek even glimlachend terug en voorspelde, dat dit het volgend jaar heel wellicht anders zou kunnen zijn. Er viel geen overtoegen woord over en de visstand werd weer

Naar de gewoonte van die tijd wordt mevrouw Panken-Gijrath in 1937 voor de begrafenis het huis uitgedragen door buurtgenoten.

(foto coll.fam.Panken)

Vooraan rechts met kruis: Frans Bierens. Uiterst links: Piet Kwinten. Draggers links, van voor naar achter: Janus Bierens, zoon van Frans, Nelis Jacobs en Walter van Oosterhout, allen directe burens. Draggers rechts: Frans van Woerkum, Harrie Timmermans en mogelijk Budemeijer (buurt). Rechts daarvan nog Harrie van der Zanden, het latere Tweede Kamerlid. Rechts naast de deur: de heren Vissers en Zijlmans sr., beiden huisarts.

dorpsgemeenschap, die voor haar begrafenis massaal uitliep. Panken zelf bleef hier wonen tot zijn overlijden in 1964. Over hem verscheen eerder een uitvoerige bijdrage in De Rosdoek.⁴

Drie jaar later, in 1967, koopt Adrianus HJ Wintermans, sigarenfabrikant te Mol-Wezel (B) het geheel, waarbij het pand werd gesplitst in een aantal appartementen. Hij is tevens degene die er postuum de naam "Pankenhuis" voor introduceerde. Een naam en een begrip, inmiddels ook een vertrouwde blikvanger geworden van de Markt . . .

Pierre Panken/Harrie Grielen

⁴ Evert Meijs, De Pankenstraat. In De Rosdoek 125 (maart 2008), p.5-16.

op peil gebracht. Zodoende kon men als goede burens weer overgaan tot de orde van de dag...

In 1927 omvat het gehele onroerend goed: de kadastrale percelen F847, huis en tuin, van 31.10 are, 576, een tuin van bijna 10 are en 1076, een 15.50 are bouwland.

P.G.A.G. Panken, sinds 1923 de eerste burgemeester van de nieuwe gemeente Eersel, met daarbij Duizel en Steenssel, was afkomstig uit Duizel, waar hij zijn hele leven al had gewoond. Ook na zijn huwelijk in 1927 bleef hij aanvankelijk nog in Duizel. Pas na verbouwing en herinrichting van zijn toekomstige woning aan de Markt heeft hij die – waarschijnlijk in de loop van 1928 – betrokken. Nog geen tien jaar later overleed zijn echtgenote. Haar overlijden maakte diepe indruk op de

EEN "FREULE" OP DE HEES

Deel 2

Georgine was dus niet van adel en had geen recht op de titel "freule", die zij overigens ook niet voerde. Het zal haar wel hebben aangestaan, dat verschillende bewoners van het gehucht De Hees haar zo noemden. Ze verbleef gedurende twee periodes van 1920 tot 1924 en 1936 tot 1938 tijdens de zomerperiode in haar villa Mirandolle op de Hoge Hees. Gedurende vijf jaar woonde ze er zelfs permanent.

Huize Mirandolle 1930.

Het gehucht De Hees in de eerste helft van de 20ste eeuw.

Reeds in de 12 de eeuw wordt "de Hees" vernoemd als een bezitting van de abdij van Postel.

Het gebied bestond voornamelijk uit heidegrond en er zullen hoogstens twee of drie boerderijen hebben gestaan tot begin 20ste eeuw. Annie Schriever, de jongste dochter van de "butler" vertelde, dat er vlak voor de oorlog 12 huizen op de Hees stonden. Zij haalde geld op voor de missie en kon het dus weten. Het waren allemaal boeren, behalve Schriever dan.

Het gebied strekte zich uit vanaf het tegenwoordige Molenpad tot aan de heide, waar nu het E3 strand ligt en vanaf halverwege Steensel tot aan de afrit van de E3. In het begin van de 20 ste eeuw liep de provinciale weg met een trambaan ernaast vlak voor de boerderijen van Renders Hees 56) en Gasseling (Hees 52). In het pand van Gasseling bevond zich een café en stopte de tram.

Juffrouw Mirandolle maakte zeker nooit gebruik van dit vervoermiddel. Bij Schriever stond een rijtuig, waarin hij haar op het station in Eindhoven ging ophalen.

Liep je in de richting van de tegenwoordige snelweg , over dezelfde weg die nu "de Hees "heet, maar toen een brede zandweg was, kwam je verschillende boerderijen tegen. Het kon er behoorlijk drassig zijn. Achter de boerderij van Renders bevond zich een diepe kuil, waarin bijna altijd water stond. Deze nattigheid laat zich verklaren doordat op dit stuk van de Hees op diverse plaatsen kwelwater opborrelde, stroompjes, die zich verzamelden en halverwege Steensel het begin van het riviertje de Gender vormen. Annie Schriever herinnert zich dat er op de Hees een sloot was, die men de Loop noemde, je kon er in pootje baden. Naar overlevering bevonden zich op het toenmalige grondgebied van Hees 36, waar deze tijd ook een familie Renders woonde enkele "bronnen"van de Gender. De Loop zal op die plaats wel een van de beginstroompjes van de Gender zijn geweest.

Veel kwelwater, dat naar de Gender vloeide kwam ook uit het gebied, waar nu het E3 strand ligt.

De laatste boerderij op de Hees was die van de familie de Haas. Deze boerderij is al voor de snelweg werd aan gelegd afgebroken. Verder naar het zuiden lag het " Knechsels heike".

De oudste boerderij was de Bult gebouwd eind 18e eeuw.

Juffrouw Mirandolle ging hier volgens verschillende bewoners heel vaak op bezoek, op kraamvisite. Er liep ook een pad rechtstreeks van de villa naar de Bult, langs het perceel Hees 36. Dit pad gaf aansluiting op een oud pad, dat voor de snelweg werd aangelegd naar Eersel voerde en waarlangs vele kinderen van de Hees naar school liepen.

Hoe kwam Mejuffrouw Mirandolle op de Hees terecht?

Op aanraden van dokter Bakhuizen van den Brink kocht Georgine verschillende percelen grond op de Hees. Ze kende de dorpsdokter waarschijnlijk uit Den Haag, waar deze geboren was en zich in 1919 weer vestigde. In 1918 liet ze op de Hees een buitenhuisje in Larense stijl bouwen met een bijpassende dienstwoning. Volgens overlevering stond op

de grond, waar deze "villa" verrees vroeger een schaapskooi van de familie Heeren.

Tijdens haar verblijf in Brabant ging de protestantse Georgine in Hoogeloon of Eersel ter kerke.

"Hoogeloon-Eersel" vormde vanaf 1818 één protestantse gemeente.

Voor zijn vertrek naar Den Haag woonde dorpsdokter en kerkvoogd Bakhuizen van den Brink in het huis de Drietip. In 1923 kocht Georgine dit huis en schonk het aan de protestantse gemeente als pastorie voor de dominee. De predikant verhuisde toen van Hoogeloon naar Eersel.

Juffrouw Mirandolle werd ook hier opgemerkt als een opvallende verschijning: Ze ging met haar landauer naar de kerk en mende zelf staande de paarden!

In 1919 verwierf ze een bos en heidegebied van 16 hectare in de buurt van haar woning en speelde een grote rol bij de verdeling van de communale heidegronden onder de boeren van de Hees. Ook bij de aanleg van elektriciteit in Eersel en op de Hees had ze haar aandeel. (Zie De Rosdoek Maart 2009).

Wat was Mejuffrouw Mirandolle voor iemand?

Over Georgine bestaan heel wat anekdotische verhalen. Hierin wordt ze in ieder geval beschreven als een "sjieke" dame, statig en "van standing" maar ook "min" dus klein van gestalte. Het viel ook op dat ze een "lorgnet" droeg. Ze liet zich alleen door heel intieme vrienden Georgine noemen. In haar villa op de Hees woonde ze zeker niet alleen. Er waren altijd vrienden en vooral vriendinnen op bezoek en een aantal kinderen.

In het begin woonde een Amerikaanse dame Nettie Taylor bij haar in het buitenhuis en haar twee pleegkinderen, Wim en Jan (Zie Rosdoek 2009) woonden permanent bij haar.

Boze tongen beweerden, dat het onwettige kinderen van haar vader waren, maar daarvoor is geen enkel bewijs, zelfs geen aanwijzing. De andere kinderen waren zoals we hebben gezien haar neefjes, kinderen van haar broer en zus. De kinderen Schriever speelden vaak met de kinderen "Mirandolle". Ze woonden tenslotte heel dicht bij elkaar en de juffrouw had geen enkel bezwaar wanneer ze in en uit liepen.

Als Georgine ging wandelen was dat nooit alleen. Ze werd altijd vergezeld door haar vriendinnen, Gradus Menting sprak zelfs van "hofdames" en twee grote honden. Beatrijs van de Brink weet te vertellen dat ze veel vrienden had in de toneelwereld, Albert van Dalsum, Rika Hopper en natuurlijk haar beste vriendin Jacqueline Royaarts. De laatste moet verschillende keren op de Hees hebben gelogeed.

De gasten lagen gezellig rond de villa in het gras en de "goegemeente

De familie Write met mej. Mirandolle met Pasen 1930. De "butler" Schriever staat in de deuropening. Zijn kinderen spelen op de voorgrond.

van de Hees" kwam stilletjes kijken naar al die kleurrijke figuren. In de woonkamer hing "een kop" van de toneelspeelster Esther de Boer van Rijke als "Kniertje".

Naast de villa bevond zich de dienstwoning waarin de familie Schriever woonde. Vader Schriever had al eerder gediend bij de familie Philips op de "Wielewaal" in Eindhoven. Hij was huis, tuin en meesterknecht (dus een soort butler) en regelde alle zaken betreffende het verblijf van de juffrouw en hield ook toezicht op de woning. In eerste instantie sprong de familie Schriever bij, maar was er meer hulp nodig dan werkten veel inwoners van de Hees partime voor juffrouw Mirandolle. Dat was ook wel nodig. De was moest bijvoorbeeld bij de put met de hand worden gedaan. Veel en zwaar werk, maar de juffrouw zelf had daar natuurlijk geen last van. Met veel personeel kun je nog betrekkelijk comfortabel landelijk wonen.

Gemakkelijk in de omgang was Georgine niet. Er waren veel vaste regels en wat ze verordonneerde moest meteen gebeuren.

Een brief geschreven om twee uur 's nachts moest bv. direct naar de post

worden gebracht.

Vóór negen uur 's morgens mocht er geen kachel gestookt worden. En voor de houtblokken, waarmee de kachel gestookt werd bestonden heel precieze vaste maten. De voorraadkasten mochten niet leeg raken. Als er post kwam moest Schriever de brief openmaken en soms ook nog voorlezen. Een keer kreeg ze bericht van een bijschrijving van FL 10.000 op haar rekening. Haar commentaar was echter: "Wat weinig deze keer". Schriever zal dit met open mond aangehoord hebben, voor hem was dit onvoorstelbaar veel!!

Elektriciteit had de juffrouw laten aanleggen, maar waterleiding vond ze onnodig. Ze woonde "landelijk" dus water werd uit de put gepompt. De familie van den Brink, die na de oorlog de villa bewoonde, heeft zich daarom nog lang zonder waterleiding moeten redden. Pas in 1956 kreeg de villa waterleiding. De waterleidingmaatschappij noemde de Hees "een superonrendabel gebied". Toch kreeg men in het gehucht de Hees nog eerder waterleiding dan in de villa.

Nog enkele anekdotes over de "freule"

Haar extreme koppigheid en eigenwijsheid blijkt heel goed uit een aantal anekdotes, die over haar op de Hees werden verteld.

Juffrouw Mirandolle wist bv. beter dan de tuinman hoe haar planten moesten worden gezet. Ook toen deze opmerkte, dat ze onderste boven in de grond stonden, hield ze voet bij stuk. De arme man heeft 's nachts de planten uitgegraven en ze op de juiste wijze in de grond gezet. En wat zei de juffrouw toen ze uitkwamen? "Zie je wel! Ik had gelijk." Misschien was deze tuinman Jef Heeren, die jarenlang als tuinhulp op de villa heeft gewerkt of wellicht Schriever zelf.

Het verhaal gaat ook, dat Georgine een kast had besteld voor op de bovenverdieping. Toen de timmerman alles had opgemeten merkte hij op: "Mejuffrouw, we kunnen die kast niet door het trapgat naar boven krijgen". Toch moest de kast gemaakt worden zoals zij het wilde. Toen hij werd afgeleverd kon hij inderdaad niet door het trapgat. Mejuffrouw Mirandolle barstte in woede uit: "Ik ga uit rijden en als ik terug ben moet die kast boven staan." Zo geschiedde het dat de timmerlieden boven een raamkozijn uitzaagden en de kast daardoor naar binnen tilden. Het kozijn werd hersteld en toen de juffrouw van haar rijtoer terugkwam was net alles klaar. "Zie je wel, ik had het toch gezegd" was haar commentaar. Volgens de familie van den Brink kun je nu nog zien waar het kozijn verzaagd is.

Georgine had een nauwe band met de protestantse gemeente Hoogeloon -Eersel. "Ze was fijn protestant", zoals Gradus Menting opmerkte.

De dominee kwam dan ook heel vaak op bezoek. Volgens ooggetuigen om geld te vragen. Maar hij moest altijd eerst bij de dienstwoning van de butler/huisknecht Schriever aanbellen. Als ze haar haarkrullers in had, moest Schriever zeggen: "De juffrouw is niet thuis". Hij kon vanuit zijn woning zien of dat het geval was.

Ze was rijk en niet gierig!

Dat Juffrouw Mirandolle heel rijk was wisten de bewoners van de Hees wel. Ze kwam ook vaak heel gul uit de hoek. Als ze financiële meevallers had, profiteerden de bewoners, ze deed dan altijd "iets extra's" voor hen. De kinderen Schriever mochten allemaal op haar kosten studeren. Met de Kermis, in de derde week van september werd bij ieder gezin een taart bezorgd. Nog wel van "Kluytmans" uit Eindhoven. Als er een baby werd geboren kwam ze persoonlijk met "de kromme arm", naar verluidt kreeg ieder pasgeboren kind 100 gulden. Ze kwam regelmatig op bezoek bij de families op de Hees.

Frits van den Broek vertelde over zo'n bezoek. Ze bracht altijd haar grote honden mee. Meestal was ze gekleed in een lange broek. Ze bleef niet langer dan vijf minuten, accepteerde wel een kopje thee, maar niets anders. Ze kwam om de kinderen te zien, maar richtte zich eerst tot de vader en moeder. Gradus Menting deed op bijna identieke wijze verslag van zo'n bezoek.

Toen het met de boerderij van Coba en Nol van den Broek in de crisistijd slecht ging verstrekke juffrouw Mirandolle een renteloze lening, zodat ze hun boerderij niet hoefden te verkopen. Later toen het weer beter ging, hebben ze die terugbetaald. Ook liet ze een "familie Noors" voor 1 gulden op een van haar boerderijen wonen, waarschijnlijk de Bult.

We hebben nu gezien dat Georgine als zuinig, maar ook gul, koppig en eigengereid bekend stond en dat ze dol was op kinderen.

Ze gedroeg zich eigenlijk als een feodale dame, die aan liefdadigheid deed.

Toch ook een keiharde zakenvrouw?

Een bepaalde kant van Georgine hebben we nog niet leren kennen. Ze wordt ook beschreven als een keiharde tante. Haar pleegkinderen kregen op de villa les van Meester Kwinten. Hij maakte kwistig gebruik van de lat. En volgens verschillende bewoners had de juffrouw zelf ook een harde hand van opvoeden.

Had dit wellicht te maken met haar Indische achtergrond of was dat in die tijd een normale manier van opvoeden? Op de Hees werd wel verteld dat ze een harde zakenvrouw was, die op haar schepen Indiërs voor zeer

lage lonen liet werken en rustig ladingen thee en koffie overboord liet gooien om de prijzen op te drijven.

Bekend is dat ze de gemeente Eersel een lening verstrekte, waardoor deze elektriciteit kon laten aanleggen. (Zie art. W.Thijssen) Ze schijnt daarbij gezegd te hebben: "Zorgt eerst voor de Hees", dus daar had men eerder elektriciteit dan in het dorp. Er bestaan twee verhalen over hoe de gemeente daarvoor haar dankbaarheid betuigde. Het eerste meldt dat ze de villa op de waterleiding wilden laten aansluiten, hetgeen ze dus met redenen omkleed weigerde. In het tweede wordt verteld, dat de gemeente arbeiders stuurde om de weg naar de villa te verbeteren. Zij liet ze met zwepen wegjagen. Ze wilde geen "koelies" op haar terrein.

De jaren na haar verblijf op de Hees.

Op 3 februari 1938 verliet Georgine definitief de Hees en vertrok naar Heemstede. Ze verkocht de villa en de dienstwoning en schonk de andere bezittingen aan Natuurmonumenten. (6 november 1939).

Later woonde ze in het schitterende pand aan de Herengracht in Amsterdam.

Daar heeft Beatrijs van den Brink haar in begin jaren '70 bezocht. Ze kreeg een rondleiding door dit prachtige pand. De juffrouw zat intussen ijverig te breien. Ze trok haar eigen borstrokken van "jaegerwol" uit en breide van deze wol truitjes voor de kinderen in Vietnam.

Ook andere bewoners van de Hees bezochten haar in het grachtenhuis, het viel hen op, dat de juffrouw in haar bontjas bij een koude kachel zat. Was dit zuinigheid of gebrek aan personeel?

Van haar pleegkinderen verwachtte ze veel. Ze moesten een universitaire titel halen.

Gerrit Reitsa uit Den Haag vertelde Schriever, dat hij van juffrouw Mirandolle mocht studeren, maar geen titel behalen, dat was voorbehouden aan haar pleegkinderen.

Helaas voldeden ze niet aan deze norm. Vooral Jan had het er moeilijk mee. Annie Schriever vertelde:

Jan kwam in Eersel logeren in "hotel Driessen" op de markt. Hij wilde de omgeving van zijn kinderjaren bezoeken. De juffrouw had het

Juffrouw Mirandolle aan de thee

hotel betaald maar hem verder niet veel geld meegegeven. Jan was dol op de dure sigaren, die men hier in de Kempen maakte en kocht er zoveel, dat zijn geld na een paar dagen al op was. Hij stuurde toen een telegram naar zijn pleegmoeder:

“Zit in nood. Stuur geld. Jan.” Maar de volgende dag moest hij naar huis.

Als 100-jarige is ze kort terug gekeerd in haar huis aan de Herengracht om een statiefoto te maken

(Zie art. W. Thijssen 2009) en heeft ze naar verluidt op de volgende wijze afscheid van haar familie en kennissen genomen.

Op een Zondagmiddag nodigde ze een aantal familieleden en kennissen op de thee uit. Zelf lag ze boven in bed. De radio was aan, klassieke muziek, iedereen mocht een paar minuten naar haar toe om afscheid te nemen. Ze heeft toen gezegd. Hierna ga ik dood.

Ze overleed op 14 maart 1974 in Spaar en Hout in Haarlem.

Hoe ging het verder met “de villa”?

Van Dissel, een linnenfabrikant die aan de Hoogstraat in Eindhoven woonde, kocht de villa in 1939 als buitenhuis. Hij woonde er alleen in de zomer. Maar gedurende de oorlog mochten er geen huizen leegstaan en daarom woonden er soms wel drie families in “de villa”. De laatste familie, die er woonde was Van Luijt en zij wilden emigreren naar Australië en zochten dus voor de intussen weduwe van Dissel een nieuwe huurder.

In 1949 waren Rien van den Brink en Beatrijs Vandepoel getrouwd en woonden in een boerderijtje tussen Hoge en Lage Mierde.

Op een van zijn fietstochten was Rien verdwaald en gestuit op een heel leuk huisje met een rieten dak. Toen hij dat thuis tegen Beatrijs vertelde zei hij: “Daar komen wij te wonen”

Rien was in 1951 door secretaris Goossens van Eersel aangezocht om ter promotie van het plan de “Ontwikkeling van de Kempen” affiches en muurschilderingen te maken. Daarbij kreeg hij ook de belofte dat er huisvesting in Eersel voor hem en zijn gezin gezocht zou worden. In die tijd niet gemakkelijk! De gemeente zette zich in om de familie Van den Brink in hun “droomhuisje” te krijgen.

Rien en Beatrijs zijn op de fiets gaan kijken naar hun “droomhuis”. Maar het viel wel wat tegen. Het was afgelegen, er was geen waterleiding en het was erg verwaarloosd. Er waren nog meer obstakels:

Mevr. Van Dissel wilde alleen aan protestanten verkopen, de huurder, Van Luijt, kwam naar de Mierden en bood bemiddeling aan, maar dan moesten ze wel al zijn meubels overnemen.

Een huurovereenkomst kwam dus niet tot stand, waarop Mevr. Van Dissel

het pand verkocht. De nieuwe eigenaresse, een mevrouw in Hilversum had ook bezwaar tegen een katholiek gezin.

Daarom meldde zich de vader van Beatrijs, Dr. A. Vandepoel uit Breda als kandidaat-koper en op 5 oktober 1952 werd de villa zijn eigendom en kon hij zijn dochter en schoonzoon het pand verhuren.

Op aanraden van Dr. Vanderpoel werd de dienstwoning aangekocht door Vereniging van Natuurmonumenten. In 1971 werd de villa met 16 Aren grond eigendom van Beatrijs van den Brink- Vanderpoel. In 1969 werd de villa uitgebreid met een nieuw gedeelte: De "Kunstzaal de Hoge Hees" Vanaf 1971 vonden daar ook "Zomerbuiten" exposities plaats met medewerking van Natuurmonumenten.

Pas later, na de dood van Georgine, is de toenmalige prinses/ koningin Beatrix vier maal op de "Hoge Hees" te gast geweest. Zo als bekend was zij erg geïnteresseerd in beeldhouwkunst. De juffrouw zou hier verschrikkelijk trots op zijn geweest.!

Ook pleegzoon Nillis Dekker en zijn vrouw zijn diverse keren op bezoek geweest voor een tentoonstelling. Zij vonden dit een prima bestemming voor de villa. Nu woont alleen Beatrijs nog in de villa. Tot 2010 is zij doorgegaan met de exposities. Zij hoopt dat de volgende bestemming van "Villa Mirandolle" een passende zal zijn.

Hiervoor is de gemeente medeverantwoordelijk. Het pand is een gemeentelijk monument en behoort dus tot het Erfgoed . Laten we hopen, dat deze parel van ons Erfgoed inderdaad goed bewaard blijft.

Annie Biezen

BRONNEN

1. Het verhaal berust hoofdzakelijk op zg. "Oral History". De gegevens voor dit artikel komen uit gesprekken met diverse personen. Op de eerste plaats Beatrijs van den Brink. Zij heeft de verhalen, die zij over de freule hoorde, vooral van de buurman Schriever, genoteerd. Verder heb ik verschillende malen met haar gesproken en de meeste foto's zijn in haar bezit.
2. Verder had ik gesprekken met Gradus Menting en Frits van den Broek, beide bewoners van de Hees en intussen overleden.
Maria Kersjes- Heeren woont nog steeds op de Hees en weet zich de freule te herinneren.
Anna van der Aalst- van de Ven was in haar jeugd bevriend met Riek Schriever en gaf achtergrondinformatie.
Mijn buurman Piet Renders wist veel over de situatie op de Hees en leidde mij ook naar enkele bronnen. De jongste dochter van de Heer Schriever ,Johanna Maria, roepnaam Annie, geboren in 1933, wist zich ook nog een aantal dingen te herinneren.
3. De informatie over de voorvaderen en familieleden komt van J.F. Mirandolle uit Maastricht, de beheerder van het familiearchief "de Mirandolle"
4. Aan R. Brouwer-Molenaar e.a." Een verhaal over twee 200-jarigen" Knegsel/Eersel juli 2013 , ontleende ik gegevens over haar relaties met de protestantse gemeente.
5. Wim Zaal : Het huis aan de Bocht. Herengracht 476.
6. Verder mijn dank aan Winfried Thijssen, die met mij heeft meegedacht en geholpen met het verwerken van het fotomateriaal.

VAN KRANTENKNIPSEL NAAR EEN OUDE EERSELSE FAMILIE

Een aantal maanden geleden kregen we een vergeeld knipsel. Het bleek afkomstig uit de Nieuwe Haarlemmer Courant van 30 juni 1962, ruim een halve eeuw geleden dus. Die krant portretteerde toen een tweetal broeder-onderwijzers, van wie er een uit Eersel afkomstig was. Beiden vierden in dat jaar hun zilveren kloosterjubileum. Mogelijk interessant voor de heemkundekring?

Inleiding

Mevrouw Rikie Kruijzen – al jaren lid van onze kring – kreeg genoemd artikeltje van haar schoonzus, Greet Kruijzen-Opdam uit Haarlem. Die vond het in de nalatenschap van haar broer Koos Opdam, in 2014 overleden. Zij kon bevestigen dat haar broer in die periode ook op die school gezeten heeft. Van een relatie naar het Eerselse was haar niets bekend. Hoe ga je daarmee verder?

Beter onderwijs voor velen

Voor de lezers van de Oprechte Haarlemmer van 1962 zal het direct bekend zijn geweest van welke orde beide geestelijke heren waren. Voor ons niet meer zo vanzelfsprekend, maar na enig spuurwerk weten wij het toch ook: ze zijn van de Orde van De La Salle, een congregatie die zijn oorsprong heeft in 1680 in het Franse Reims.

Jean-Baptiste de la Salle sticht er dan zijn Fratres Scholarum Christianarum, Broeders van het Christelijke Onderwijs, kortweg FSC en ook wel Broeders van La Salle. Deze wijdden zich wereldwijd inzetten voor onderwijs, met name voor goed volksonderwijs. Aan de minder bedeeden dus.

Het oude knipsel uit de Nieuwe Haarlemmer Courant van 1962.

Begin 1900 is Nederland nog deel van de Noord-Belgische orde, maar na de Eerste Wereldoorlog wordt Baarle-Nassau met een eigen overste een zelfstandige vestiging. Er ontstaan hier kloosters van de orde, maar ook huizen op Aruba en in Kameroen.¹

Snelle stappen voorwaarts

Deze ontwikkeling is niet los te zien van de emancipatie die met name het rooms-katholieke onderwijs in deze jaren doormaakt. Sinds 1920 is er een nieuwe wet, de L.O.-wet, die het Lager Onderwijs regelt en gelijkstelt. Het is het sluitstuk van een schoolstrijd die jarenlang gewoed heeft. Die wet maakt het mogelijk nieuwe scholen op te richten. Vooral het katholieke volksdeel, juist sterk in opkomst in deze jaren, maakt daar volop gebruik van. Deze emancipatie maakt het zelfs mogelijk om bestaande, openbare scholen "om te zetten" naar een katholieke signatuur. De slogan "Elk r.k. kind naar een r.k school" is in deze tijd ontstaan en blijft de norm tot ver in de jaren '50.

Een kerkbestuur met – haast altijd – een pastoor aan het hoofd stimuleert krachtig de vestiging van r.k. lager onderwijs in eigen parochie – voor jongens en meisjes gescheiden, dat wel - en met zo mogelijk ook vervolg met eigen [r.k.] ulo/mulo in directe omgeving. Voor meisjes werd een vorm van huishoudschool toen veelal nog voldoende gevonden. Het is precies die sfeer waarin pastoor IJzermans in 1925 de orde van La Salle naar Heemstede haalt.

Broeders/fraters en zusters/nonnen van congregaties die hun hoofdtaak in het onderwijs zagen, zorgden voor goed opgeleide mensen die in deze structuur een taak én een levensvulling vonden. Ook zijn ze tot in de jaren '60 actief in veel katholieke sportverenigingen en het jeugdwerk. Uit eigen omgeving zijn de Fraters van Tilburg bekend. Een voorbije periode, ja zeker, maar ook een onmisbare factor geweest voor onze tijd en onze ontwikkeling daarin. Broeder Rafaël, de Eerselnaar Harrie Lepelaars, is in die ontwikkeling zo'n steunpilaar geweest. Wie was hij?

Niet altijd in Eersel

Uit eerder onderzoek is bekend dat de naam Lepelaars hier veel voorkomt, zelfs tot de "top-tien" van in Eersel meest voorkomende familienamen behoort². De kortste weg is dan: iemand aanspreken die "Lepelaars" heet. Dat werd Wim, gepensioneerd, maar nog volop actief als vrijwilliger bij het Streekmuseum. Hij zette me op een spoor dat uiteindelijk bevestigde, dat het hier inderdaad gaat om een letterlijk eeu-

¹ Librariana, weblog gewijd aan o.m. historisch Heemstede en Zuid-Kennemerland geeft hierover veel informatie. Daarbij ook biografische bijzonderheden over broeder Rafaël en zijn Heemsteedse tijd.

² Zie mijn Familienaamvariatie in Eersel in Rosdoek nrs.92 (dec.1999), 94 (jun.2000) en 95 (sep.2000).

wenoude Eerselse familie. Het spoor leidde nl. rechtstreeks naar zijn jongste broer Paul, zonder wiens informatie en hulp deze bijdrage ook niet zo secuur en uitvoerig had kunnen zijn³.)

De oudste vermelding komt uit Reusel en is van 1590. Dan wordt daar Lenaert Lepelaer geboren, die mogelijk de oervader van de Noord-Brabantse tak is. Maar de oudste, ook werkelijk bewezen voorvader is Marten Lenaert Lepelaer. In 1648 staat deze vermeld in de armenrekeningen van de Heilige Geest te Reusel. De oudste generaties zijn niet altijd in Reusel gebleven. Ze woonden ook in Bladel. Peter, de vader van Thomas, stamvader van de latere Eerselse tak, is in Bladel geboren en later toch weer naar Reusel verhuisd.

De naam komt in België dikwijls en in vele varianten voor en gaat in oorsprong vermoedelijk terug op het beroep van lepelmaker⁴. Aanwijzingen voor de herkomst uit het oude Zuid-Nederlandse gebied van juist deze familienaamdragers zijn ook te vinden in andere takken met deze naam⁵. De eerste vier generaties blijven nog in het Reuselse, maar met Thomas Lepelaers *1729 begint de Eerselse loot van de Noord-Brabantse tak. Hij is nog wel in Reusel geboren, maar trouwt in 1751 in Eersel Helena Lodewijckx en neemt daarbij ook het huis van zijn schoonouders over. Dat is op de Hees en de boerderij staat er als "d'n Bult" nog steeds.

Huize "den Bult" op de Hees (coll.Rd)

Twee jaar later wordt er voor zijn vader, weduwnaar Petrus, bij diens hertrouwen een boedelbeschrijving gemaakt. Daarin ook de namen van zijn kinderen, w.o.

Thomas. Het is een boeiend document, dat een kijkje geeft op de boerenbezittingen van dat moment. In totaal gaat het aan bezittingen om een bedrag van 159-7- (guldens en stuivers), waarvan er na aftrek van de schulden net geen honderd overblijven.

Thomas heeft acht kinderen, waarvan de jongste – Adrianus *1767, net als eerder zijn vader deed - bij zijn huwelijk in 1796 de boerderij van zijn schoonouders overneemt. Die staat op De Berken. Adrianus en zijn vrouw Wilhelmina van Hout krijgen tien kinderen.

³ Lepelaars, Paul Lepelaars/Lepelaars; De Noord-Brabantse tak. Eersel, 2003. (Uitgave in eigen beheer)

⁴ De oudste vermeldingen wijzen hier ook op: o.a. Wouter Lepelmaeckers [Breda 1332], Willem de Lepelare [Brugge 1340] en Peter de Lepelmaker [Loon op Zand na 1575]. Uit eigen omgeving: Helena dochter van Adriani Martine alias Lepelmakers [Reusel doopacte 1670] en Petronella dochter van Thome Lepelmaeckers [Bladel doopacte 1695]. Informatie uit: Paul Lepelaars, Genealogie.

⁵ Paul Lepelaars geeft aan, dat er ook een Leidse en een Goudse tak Lepelaar(s) is. De eerste komt uit Ronse en omgeving, de tweede uit Maarke, een gebied in de buurt van Oudenaarde.

Verhuizers worden blijvers

Wilhelmus *1820 trouwt met Joanna Tielemans, is hier landbouwer/wet-houder en woont op de Heibloem. Ook hij heeft een kinderrijk gezin. Zijn zoon Adrianus *1855 is bijna een eeuw oud wanneer hij in 1953 sterft. Hij is nog helemaal uit de tijd van "het arme Brabant". Vóór zijn huwelijk in 1882 is hij schaapherder, later keuterboer aan de oude keiweg die vanaf de Markt naar Postel liep. Die "Postelse" weg is dan tot aan de Heestert nagenoeg onbebouwd. In een van de weinige huisjes die er in het begin nog staan, boert Adrianus.

In de familiegeschiedenis staat dat hij twee koeien heeft: een voor de melk, een voor slacht. Dat laatste zou ongewoon zijn. Voor de slacht diende vrijwel uitsluitend het varken. Een koe was immers productief.

Adrianus' vrouw is Hendrika van Dinken. Ze vierden hun gouden huwelijksfeest, toen toch wat meer bijzonder dan nu. Hun huwelijk wordt echter ook getroffen door zeer vroegtijdig overlijden van vier van zijn acht kinderen, Wilhelmus *1884, als derde kind in dit huwelijk geboren, wordt daardoor de oudste. Na hem komen nog vier broers en een zus, waarvan drie jongens blijven leven.

Willem wordt sigarenmaker en meesterknecht op een sigarenfabriek. Hij is een sober mens, lid van de bond van geheelonthouders en later ook van de burgerwacht. Willem trouwt in 1911 met Cornelia van Woerkum, modiste van beroep, tevens mutsen- en hoedenmaakster. Samen krijgen ze tien kinderen maar ook dit gezin verliest er vier op jonge leeftijd. Adrianus/Janus *1912 en Wilhelmina/Mien *1913 zijn de oudste. Na hen twee Hendrika's die beiden in hun eerste levensjaar sterven. Dan volgen Henricus /Harrie*1917, Cornelius/Kees *1921, Wilhelmus/Wim*1924 en Maria/Mia *1925. Cornelius/Kees was werkmeester/kruidenier van beroep, woonde op de Dijk. Hij opende in 1952 'het winkeltje van de Coöperatie'. In 1962 groeide dat tot een traditionele, goed gesorteerde levensmiddelenwinkel: De Kroon, bij veel Eerselnaren nog bekend. Zoals overal verloren de kleine winkels het van de snel opkomende supermarkten. De Kroon sloot in het voorjaar van 1971. Kinderen van deze Cornelius zijn o.a. de hiervoor al genoemde Wim en Paul Lepelaars. Broeder Rafaël van het krantenknipsel is een broer van hun vader Cornelius. Een oom dus.

Jong niet meer thuis

Henricus Cornelis/Harrie, broeder, is geboren op 15 oktober 1917. Hij verliet in 1930 – nog geen 13 jaar – het ouderlijk huis aan de Dijk 12 om naar het internaat van de broeders van La Salle in Baarle-Nassau te gaan. Deze fratres zijn omstreeks 1900 vanuit België naar Nederland gekomen. Ze vestigen zich in Baarle-Nassau – vrijwel op de grens – met een klooster, een

Feestelijke opening van de Kroonwinkel Lepelaars op Dijk 12 in 1962 met v.l.n.r. Harrie*1950, moeder Lies (1921-2006) met voor haar Patries*1954, Wim*1949, vader Cees (1921-2009) en opa Willem (1884-1965). Voor de toonbank Paul*1956. De winkel sloot begin 1971. (Foto coll.fam.Lepelaars

noviciaat en plannen voor een school. Die komt er tijdens de Eerste Wereldoorlog wanneer de Broeders een onderwijzersopleiding beginnen. In eerste instantie bedoeld voor eigen leden, maar spoedig ook voor jongens van ca 12 jaar, die misschien later wel tot de orde willen toetreden. Om bekendheid aan hun opleiding te geven, is er een "broeder-recruteur". Hij bezoekt pastorieën en

scholen met de vraag om te helpen bij het vinden van begaafde en geschikte leerlingen. "Ronselen" noemde men dat wel. Een praktijk overigens die niet alleen door FSC werd gebruikt, maar net zo goed door andere congregaties en vrijwel alle seminaries.

Baarle-Nassau heeft aanvankelijk slechts een interne opleiding tot onderwijzer. In 1931 wordt deze wettelijk erkend, maar niet gesubsidieerd(!). Het is vanaf dan een Kweekschool voor Onderwijzers, met examen aan de eigen school i.p.v. een staatsexamen. Harrie Lepelaars heeft er zijn opleiding genoten en is vandaaruit ook benoemd in Heemstede.

Beginner aan een nieuwe school

Harrie Lepelaars is misschien nog net geen 20 wanneer hij in 1937 in Heemstede begint aan de vrij nieuwe school St Josephschool. (Interessant detail: inschrijving en aanbesteding van die bouw waren alleen mogelijk geweest voor r.k. aannemers!).

Voor Broeder Rafaël is het de start van zijn werkzame leven, dat zich verder helemaal in Heemstede zal afspelen. Misschien was daar toen een personeelsprobleem. In dat najaar vertrekt nl. een groep van 13 Broeders naar Aruba, waar de orde een nieuw huis begint.

Kort erna breekt de Tweede Wereldoorlog uit, een tijd die ook de orde niet zonder moeite en grote problemen voorbij gaat, o.a in huisvesting. In de jaren van wederopbouw herstelt het leven zich en ook Heemstede neemt de draad weer op. In 1962 verhuist ook de Kweekschool van Baarle-Nassau daarheen.

Broeder Rafael – eerst jaren onderwijzer van de hoogste klassen en later hoofd der school – neemt in 1981 afscheid. Hij is dan 63 en de laatste van de broeders die het katholieke onderwijs in Heemstede/Bennebroek mede zijn vorm hebben gegeven. Na hem zijn het, net als overal in Nederland, leken-onderwijzers die de taken van de religieuzen overnemen.⁶

Harrie Lepelaars/broeder Rafael overlijdt vrij onverwacht op 16 augustus 2000, bijna 83 jaar oud, in het Broederhuis Nieuw Schoonoord te Voorhout. Op 21 augustus is hij op het Broederkerkhof daar begraven. Met deze kleine speurtocht is het krantenknipsel met het ‘raadsel’ van de man van de foto en Eerselnaar uit een oud geslacht toch enigszins toegelicht.

Voorbeeld van een affiche waarmee in r.k. scholen een beroep werd gedaan om broeder-onderwijzer te worden.

Harrie Grielen

⁶ Zie voor meer informatie ook: Eijt, José Met geloof en ijver; De Nederlandse provincie van de Broeders van de Christelijke scholen 1908-2006.

HET CARILLON OP DE MARKT

I Zorg en vreugde¹

“Onze huiskamer”. Zo is de Eerselse Markt wel eens genoemd en misschien is het dat ook wel. Een beetje zoals vroeger “de goei kammer”, met dit verschil dat men daar alleen bij bijzondere momenten kwam en hier elke dag kan zijn. Mooi meubilair stond daar ook en dat heeft de Markt eigenlijk net zo met zijn sfeer van huizen, bomen en kiosk, met zijn pomp en boterlinde en beeldje van de Contente Mens. Een ander element is er haast zo vertrouwd en zo vanzelfsprekend, dat nog maar weinigen weten hoe het er gekomen is: het carillon.

¹ Naar exacte bronvermelding is in dit artikel niet gestreefd. De bijdrage als geheel steunt op archiefmateriaal aanwezig in de heemkamer van de kring en op het persoonlijke archief van de heer J.H.Schols te Eersel dat hij welwillend ter inzage gaf. Een eerste versie van deze bijdrage heb ik nog met hem gedeeld. Op 8 december 2016 is de heer Schols op ruim 88-jarige leeftijd overleden.

Een oversteek van betekenis

Wanneer in 1956 - na ruim drie eeuwen - de oude kapel aan de Markt verlaten wordt en gemeentehuis van Eersel naar de andere zijde oversteekt, is er alle reden tot vreugde: veel meer en vooral betere werkruimte in een mooi, nieuw pand.

Het ontwerp van architect C.H.de Bever (1897-1965) is stoer en straalt een zeker gezag uit. Het past perfect in het dorpsbeeld en accentueert de centrumfunctie die de Markt dan nog heeft.

Er is heel wat aan voorafgegaan eer het zo ver was. Eigenlijk is het economisch tij nog niet gunstig voor nieuwe overheidsgebouwen. De oorlog is maar nauwelijks tien jaar voorbij en alle middelen zijn hard nodig voor herstel. Zuinig en sober moet het zijn, geeft de regering aan. "Bestedingsbeperking" is het woord van die jaren. Ook Eersel ontkomt er niet aan en

van het plan met een mooi torentje en carillon, blijft alleen het torentje over. Een carillon kan er echt niet af, maar het leven gaat verder.

Een tiental jaren later, eind jaren '60, is er meer ruimte: het gebied Markt/Hint wordt beschermd dorpsgezicht en valt voortaan onder de Monumentenwet en dito zorg. Hoewel zeker niet door

*Voorzitter Schols overhandigt de officiële overdrachtsoorkonde aan burgemeester Van Agt.
(foto met dank aan gemeente Eersel)*

iedereen verwelkomd, mag je zeker na zoveel jaren constateren, dat het een goede ontwikkeling is geweest. Strengere voorschriften voor behoud en vernieuwing gaan samen met eisen ook aan particuliere bouwplannen. Er ontstaat een fraaier geheel dan voorheen en aanverwante zaken kunnen erin worden meegenomen zoals onderhoud van de karakteristieke lindebomen en in de sfeer passende bestrating. (Die laatste zorgt in een carnavalsoptocht ook nog eens voor spot met "de gouwe keien van de Markt"!). Een belangrijke ontwikkeling dus. De kapel kan nu weer kapel worden en het torentje geeft zekere sier, maar geen muziek.

Een oude wens vervuld

Medio 1976 is het afscheid van burgemeester Stevens. In zijn ambtsperiode van zo'n 30 jaar is Eersel ingrijpend veranderd. Uiteraard kan dit ver-

trek niet zo maar voorbijgaan. Voorzitter J.H.Schols, vormt samen met gemeentesecretaris Goossens en notaris Hermans, en een flink aantal mensen uit de drie dorpen het burgercomité bij het afscheid.

Haast "als vanzelf" komt uit dit huldigingscomité ook een comité voort voor de installatie van de nieuw benoemde burgemeester Van Agt in de herfst van 1976.

In de loop van zijn eerste jaar volgen zijn kennismakingsbezoeken aan beide andere kernen. In Steensel gebeurt dat al in februari 1977 bij gelegenheid van tienjarig bestaan van dorps huis De Höllekes met als geschenk de Steenselse Pier, een werk van plaatselijk kunstenaar Kees Hermans.

Twee jaar later bij de opening van De Smis krijgt ook Duizel iets "eigens" cadeau. Bij de ingang komt een Sint-Janstros. (Helaas raakt deze versiering bij latere werkzaamheden zwaar beschadigd, maar er komt in 2002 een nieuw exemplaar, geschonken door gilde Jan Baptist). Met deze geschenken die voor de gemeenschap daar kenmerkend zijn, ontstaat een zekere behoefte aan ook iets bijzonders voor de derde kern. Die staat immers voor de héle gemeente Eersel. Vanuit betrokkenheid bij de voorgaande gebeurtenissen van afscheid, welkom en kennismaking leeft bij een aantal mensen van het comité ook een zeker gevoel van "historische zorg". Men wil proberen een bijdrage leveren aan wat in 1956 bij de opening van het toen nieuwe gemeentehuis aan de Markt financieel niet meer haalbaar was: een carillon op de Markt van Eersel. Realisatie daarvan is nog steeds een oude en diepe wens van het College van B & W, zo is bekend.

Het is 1978. Informeel en voorzichtig verkennend is in stilte al een initiatiefgroep gevormd, die na enige tijd verder zal gaan als het 'Carilloncomité'. In feite is het een voortzetting van het eerder gevormde afscheid- en welkom-comité uit 1976. Het is breed van samenstelling en bestaat uit 14 personen, t.w. zeven uit Eersel, vier uit Duizel en drie uit Steensel. Voorzitter is opnieuw J.H.Schols. Bij de 3de Contente Mensdag in september van dat jaar is het plan kenbaar gemaakt om te komen tot een fonds voor de verwezenlijking van een carillonplan. Bij de burgerij lijkt het plan heel goed te vallen en een klein beginkapitaal is het eerste resultaat. Nu dus doorpakken!

Werk aan de winkel

Contact met Koninklijke Eijsbouts, de beroemde klokkengieters, leert dat een spel van 18 klokken op ca fl. 27.000,=, met bijkomende kosten afgerond op fl. 30.000,= zou komen. Het nog altijd informele comité is er inmiddels ook van verzekerd dat er voldoende steun zal zijn om de benodigde gelden bijeen te krijgen. Men zal vanaf nu als "Carillonco-

mité" naar buiten treden en publiciteit te zoeken via o.a. De Kempenaer, Omroep Brabant en het Eindhovens Dagblad.

Ook het moment lijkt geschikt: eerste fase van reconstructie van het Beschermd dorpsgezicht Markt/Hint is bijna af. Er zullen daaromheen festiviteiten zijn en nu al blijkt dat er bereidheid is om een klok te schenken. Nog zonder dat enige actie gehouden is, kan men rekenen op ca. fl 10.000,=. In dit stadium wil men individuele bewoners liever nog niet benaderen, dat kan later.

Carillon-comité: G.J. Bierens, H.L. Goossens, G.J. Beersens, J.H. Schols, A. de Raaff, M.L. Waale, W.H.J. van Hooff, A.F.M. Hermans, L.J. Stravens, J.P.L.v.d. Lande, Th. A. Prinsen, H.A.C. Huijbers, J.M. Wintermans

Maar de Kempenaer van 19 oktober 1978 heeft toch een primeur met de kop: *Carilloncomité ijvert voor klokkenspel in Eersel*. De weken erna staan in het teken van intensieve gedachtenwisseling. Een kleine werkgroep met de heren Schols, Hermans en Wintermans namens de comité, en Goossens en Prinsen, namens de gemeente gaat na hoe dit dan

zou kunnen. Het plan wordt definitief: er komen 18 klokken, verschillend in grootte, gewicht en diameter en in prijs variërend van 1000-3000 gulden per stuk.

Het comité is enthousiast en zowel Duizel als Steensel verklaren zich al direct bereid elk klok van fl.800,= te willen bijdragen. De firma Eijsbouts te Asten kan ze gieten.

Het werk gaat door, maar al op 12 december aanvaardt de gemeenteraad symbolisch het geschenk. "Symbolisch", want er hangt ook een prijskaartje aan van fl.9000,= als een krediet voor bijkomende bouwkundige werkzaamheden - en daar moet nog over gesproken worden. Echter - zo hoort dat in de raad - niet zonder enig democratisch gepruttel: een gedenkplaat met de namen van de (grote) schenkers geldt als "niet meer van deze tijd", maar "een passende regeling van mogelijke geluidsoverlast" is dat natuurlijk wél degelijk!

De voorgenomen schenking zal, behalve de al genoemde 18 klokken,

ook omvatten een klokkenstoel en montage van een elektromagnetisch speelwerk met bijpassende melodieën ².

Feest in het dorp

Op 21 mei 1979, bijna 23 jaar na de ingebruikname van het gemeentehuis aan de Markt strooit in feestelijke sfeer een carillon zijn klanken uit over ons plein. Het bandspeelwerk bevat vier melodieën die welbekend en nog steeds te horen zijn: Kempenland, Hertog Jan, In Eersel is 'ne mens content en Onze Lieve Vrouw van de Kempen. Tijdens de overdracht overhandigt voorzitter Schols aan burgemeester Van Agt bij wijze van schenkingsacte een oorkonde met daarop de namen van de gevers van een klok. De grootste van de 18 heet: Eresloch zing! Zo heeft ze naar oude traditie haar naam. De eenvoudige gedenkplaat - die er tóch gekomen is - op de eerste verdieping van het (oude) raadhuis meldt: "Het carillon in dit gemeentehuis kwam tot stand in 1979. Schenkers van de 18 klokken waren inwoners van Duizel, Eersel en Steensel alsmede bedrijven en instellingen"³.

*Een aantal klokken op de patio van het oude gemeentehuis. Nee, het zijn er geen 18!
(foto met dank aan gemeente Eersel)*

En dan, op 30 april 1980, vinden de Koninginnedagfeestiviteiten plaats in het kader van officiële heropening van de gerenoveerde Markt. Het feestprogramma was eerder al helemaal klaar en de festiviteiten hadden ook vroeger kunnen plaatsvinden, maar werden aangepast in verband met de inhuldiging van koningin Beatrix.

Eind goed, al goed zou men zeggen, maar zo is het niet geweest: ruim 20 jaar na deze eerste ingebruikneming van het carillon, hangen er opnieuw dreigende wolken boven het intussen dierbaar geworden klokkenspel op de Markt. Daarover in volgende bijdrage.

Harrie Grielen

² Uittreksel ontwerp-notulen van 12 december 1978 sub 10. Aanvaarding schenking van een carillon.
³ De Kempenaer 21 mei 1979

Straatnamen in Eersel

Wie iets wil weten over straatnamen in algemene zin - hij raadplege de website "allesoverstraatnamen.nl " en vindt daar een schat aan informatie.

Deze rubriek beoogt nadere informatie te geven over een aantal specifieke straatnamen binnen de gemeente Eersel, waarvan velen wellicht geen idee hebben waarom de desbetreffende naam werd gekozen.

Binnen dit kader gaat onderstaand artikel over de:

VISSERSSTRAAT

De Vissersstraat is vernoemd naar dokter Vissers, die vanaf 1918 tot zijn overlijden in 1944 jarenlang huisdokter was in Eersel.

Nadat in 1918 dokter Bakhuizen met eervol ontslag was gegaan, werd dokter Vissers benoemd als huisdokter met als titel "arts in militaire dienst". Deze laatste titulatuur is niet vreemd als we bedenken dat op moment van benoeming Nederland zijn troepenmacht op volle sterkte had gebracht vanwege de Eerste Wereldoorlog die zich langs onze landsgrenzen afspeelde. Elke jonge arts moest op zijn minst ter beschikking staan van het leger.

Bij gelegenheid van zijn benoeming werd tevens de salariëring aangepast, want het inkomen van de dorpsdokter werd verhoogd van fl. 700,- naar fl. 1350,- per jaar.

Dokter Vissers - geboren op zondag 12 mei 1889 in Haarlem - was een echte dorpsdokter. De omstandigheden waren in die tijd natuurlijk ook heel anders . Snelle verbindingen ontbraken en het was bittere noodzaak om alle medische klusjes zelf op te knappen. Zo vervulde hij ook regelmatig de functie van tandarts; oud Eerselenaren herinneren zich nog goed dat hij niet schroomde de grenzen van zijn mogelijkheden op te zoeken

Dokter Vissers voor Sonnevanc, de kinderen in zijn auto.

door b.v. tanden te trekken en benen die gebroken waren zonder röntgenfoto te spalken. Hij werd algemeen als zeer bekwaam en zorgzaam gezien.

Dokter Vissers woonde op huize Sonnevand in de Nieuwstraat - dat in 1919 door hem gebouwd werd. Hij stond dag en nacht klaar voor zijn patiënten. Hij was ook de huisdokter voor het klooster en de bijbehorende koloniehuzen.

Henk Vissers huwde op 12 februari 1917 op 27 - jarige leeftijd met Elisabeth Roozen die afkomstig was uit Bloemendaal.

Zij kregen vijf kinderen.

Het beroep of liever de roeping zat in de familie ingebakken. Zo was zijn zoon Henk huisdokter in Spaubeek, Zevenbergen en Goes en een van diens zonen , ook een Henk Vissers was jarenlang huisdokter in Hapert en woont daar nog steeds .

Bekend was dokter Vissers om zijn motor. Daar reed hij altijd mee door het dorp.

Op de een of andere wijze is hij er in geslaagd ook tijdens de oorlogsjaren in bezit te blijven van zijn motor.

Zijn motor werd hem echter ook fataal. In de dagen van de bevrijding - op woensdag 27 september 1944 - is hij verongelukt .

Op weg naar een patiënt met de motor is hij in botsing gekomen met een onverlichte militaire tank. Achter op de motor zat zijn zoon Frans die het ongeluk overleefde. Zijn vader overleefde de botsing niet. Dokter Vissers liet een groot gezin met 5 kinderen achter.

Uit dankbaarheid voor het vele goede werk dat hij voor de gemeente Eersel in de vele jaren gedaan had, besloot de gemeenteraad in 1965 zijn herinnering te verankeren middels een straatnaambordje .

Piet Frints

Echtpaar Vissers en hun 5 kinderen.

**DE VEILIGSTE PLEK
VOOR ALLES
VAN WAARDE**

**BEWAAR UW WAARDEVOLLE SPULLEN IN
HET BEST BEVEILIGDE FORT VAN NEDERLAND**

Kom een kijkje nemen in ons unieke pand.
Maak vrijblijvend een afspraak.

Dr. Hiltroplaan 1 ■ 5652XR Eindhoven
T 040 70 73 131 ■ www.fortados.nl

FORTADOS
DESIGNED TO PROTECT

Ad Kokx v.o.f.

Witgoed

Sigarenmaker 10D
5521 DJ Eersel
Tel. (0497) 51 33 69
Fax (0497) 53 43 65
E-mail: info@adkokxwitgoed.nl
Internet: www.adkokxwitgoed.nl

reparatie en verkoop van was- en koelapparatuur

Bij inleveren van deze bon krijgt u een Kerastase ritueel t.w.v. €15.00 voor €7.00. Heeft u vragen? Bel ons gerust!

www.denbarbier.nl, Hint 4, 5521 AH Eersel, 0497-514026

van Herwijnen
SERVICES

Van Herwijnen
services 10 jaar

installatie & advies

Locatie

Horstveld 14
5521 SL Eersel

Neem contact op

Tel. 06 - 19 19 30 55
info@vanherwijnen-services.nl

www.vanherwijnen-services.nl

Sterkin **DE ECHTE**
WATERLUSTIG

• Service en onderhoud aan cv-toestellen

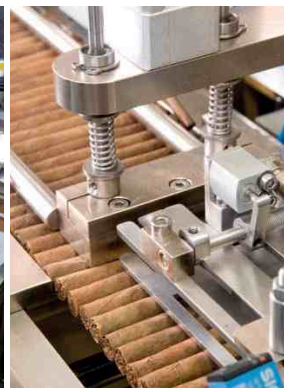
• Milieubesparende wateroplossingen

• Complete badkamers

• Zonne-energie en warmte terugwinning

ATD
MACHINERY

ATD Machinery B.V.

Smaragdweg 30
5527 LB Hapert

info@atdmachinery.nl
www.atdmachinery.nl